Il-Malti AM 22

SYLLABUS

Il-Malti AM	(Jingħata f'Settembru wkoll)
Is-Sillabu Oral (10 minuti) + L-Ewwel Karta (3 sigħat) + it-Tieni Karta (3 sigħat) + it-Tielet Karta (3 sigħat)	

L-Għanijiet Ġenerali

Bis-saħħa ta' kors mibni fuq dan is-sillabu, il-kandidati għandhom jaslu biex:
1. jifhmu aħjar il-lingwa Maltija fil-forom differenti tagħha fil-ħajja ta' kuljum;
2. japprezzaw il-lingwa Maltija u l-letteratura tagħha bħala espressjoni ta' ruħ il-poplu li jitkellimha;
3. jużaw il-lingwa b'mod effettiv bħala mezz ta' komunikazzjoni fl-oqsma kollha tal-ħajja, b'reqqa sħiħa fl-għażla tal-kelma u tal-frażjoloġija, fil-binja tas-sentenzi, u fit-tqassim tal-paragrafi marbutin ma' xulxin.

L-Għanijiet Partikolari

Is-sillabu għandu tliet karti u eżami orali li l-għanijiet partikolari tagħhom huma dawn:

L-Oral
Fl-eżami orali l-kandidati jiġu eżaminati għall-ħiliet tagħhom fit-tħaddim ta' reġistri differenti, għall-mod kif jesprimu ruħhom, għas-sekwenza tal-ideat u l-ħila li jibnu argument loġiku.

Il-Lingwa u l-Lingwistika (Karta 1)
F'din it-taqsima l-kandidati huma mistennija juru li għandhom il-ħila:
1. jifhmu u japprezzaw is-sehem tal-lingwa nazzjonali f'soċjetà bilingwi;
2. janalizzaw ir-rabta bejn l-istorja ta' Malta u l-iżvilupp tal-ilsien Malti;
3. jagħżlu t-tagħrif minn għejun differenti, jinterpretawh, u jwassluh f'bixra ġdida;
4. jikkomunikaw l-ideat tagħhom b'Malti tajjeb;
5. fejn tidħol il-kitba Maltija, isegwu l-ortografija uffiċjali tal-ilsien Malti. [N.B. L-ortografija uffiċjali tal-Malti hija magħmula mit-tliet dokumenti (1924, 1984 u 1992) li jinsabu fil-paġni 1-143 ta' *Tagħrif fuq il-Kitba Maltija 2* (pubblikazzjoni tal-Akkademja tal-Malti, Klabb Kotba Maltin: 2004 kif ukoll mid-*Deċiżjonijiet 1* maħruġa mill-Kunsill Nazzjonali tal-Ilsien Malti fl-2008 - http://www.kunsilltalmalti.gov.mt/filebank/documents/Decizjonijiet1_25.07.08.pdf), u hija soġġetta għal kull aġġornament li l-Kunsill Nazzjonali tal-Ilsien Malti jista' jippubblika minn żmien għal żmien.]

Il-Letteratura u l-Kritika Letterarja (Karti 2 u 3)
Billi l-għan tal-istudju tal-letteratura hu li jkunu apprezzati s-siwi u s-sbuħija tagħha fiha nfisha u li tingħaraf l-importanza tagħha fl-iżvilupp tal-poplu Malti, f'dawn it-taqsimiet il-kandidati jridu juru li:
1. jifhmu kitbiet bil-Malti tal-imgħoddi u tal-preżent fl-isfond storiku-kulturali tagħhom u fil-post tagħhom fl-istorja tal-letteratura Maltija;
2. japprezzaw dawn il-kitbiet u janalizzawhom mhux biss għall-kontenut tagħhom fih innifsu iżda wkoll bħala damma ta' ideat u sentimenti li jista' jġarrabhom kulħadd, 'il barra mil-letteratura;
3. jikkritikaw xogħlijiet letterarji bir-reqqa, b'mod li juru x-xejriet tematiċi u stilistiċi tagħhom.

L-Iskema tal-Eżami
L-eżami fih oral u tliet karti tal-kitba. Il-kandidati jridu jiktbu proża kontinwa u l-eżaminaturi jqisu l-kwalità tal-lingwa fit-tweġibiet kollha.

L-Oral (10 minuti – 10% tal-marki kollha)
Il-kandidati jkunu eżaminati fil-Malti mitkellem permezz ta' oral ta' mhux aktar minn 10 minuti u li jieħu l-għamla ta' diskussjoni. Jingħataw tliet temi ta' ġrajjiet kurrenti għad-diskussjoni u l-kandidati jagħżlu waħda minnhom quddiem l-eżaminatur. Ma' kull tema jkun hemm xi punti biex l-eżaminatur ikun jista' jgħin lill-kandidati fid-diskussjoni.

L-Ewwel Karta: ***Il-Lingwa u l-Lingwistika*** (3 sigħat) - 30% tal-marki kollha

1. **IL-KOMPONIMENT** (15% tal-marki kollha)
Tingħata varjetà xierqa ta' temi, b'enfasi fuq temi argumentattivi, biex tingħażel tema waħda. F'dan it-taħriġ iridu jintwerew il-kreattività u l-ħila tat-tifsir tal-ħsieb bl-ordni, b'mod ċar, u bi stil idjomatiku. Il-komponiment irid ikun twil bejn 550 u 600 kelma.

2**. It-Taqsira jew Traduzzjoni** (5% tal-marki kollha)
Jingħata eżerċizzju wieħed minn dawn it-tnejn.

It-Taqsira - Tingħata silta ta' proża (li ma tkunx itwal minn 300 kelma) biex il-kandidati jqassruha f'paragrafu wieħed ta' madwar 100 kelma. Is-silta tista' tittieħed minn tipi differenti ta' testi mhux letterarji u li niltaqgħu magħhom fil-ħajja ta' kuljum. It-taqsira tistħarreġ il-ħila tal-kandidati li jifhmu s-silta sewwa, jisiltu minnha l-argumenti ewlenija u jrodduhom fi kliemhom f'għamla ġdida aktar konċiża.

It-Traduzzjoni – Tingħata silta ta' proża ta' madwar 100 kelma b'Ingliż kontemporanju li ma jkunx tekniku jew li joffri sfidi partikolari biex jinftiehem biex tinqaleb għall-Malti

3. **IL-LINGWISTIKA MALTIJA** (10% tal-marki kollha)
Din it-taqsima tistħarreġ l-iżvilupp tal-ilsien Malti. It-test magħżul huwa:

- Borg, K. (editur), Lingwa u Lingwistika, Klabb Kotba Maltin: 1998, li minnu jintgħażlu dawn il-kapitli:
- Kap 4: Il-Morfoloġija
- Kap 7: Is-Semantika
- Kap 17: Il-Malti Lsien Imħallat
- Kap 18: Il-Bilingwiżmu

Jingħataw żewġ mistoqsijiet fuq kapitli differenti u l-kandidati jridu jwieġbu waħda biss. Fil-każ ta' Kap 17 (Il-Malti Lsien Imħallat), il-kandidati għandhom jagħrfu japprezzaw kemm l-element bażiku Semitiku kif ukoll l-element Rumanz u Ingliż li żdied u ngħaqad miegħu.

It-Tieni Karta: ***Il-Poeżija*** (3 sigħat) - 30% tal-marki kollha
Din il-karta għandha tliet taqsimiet u l-kandidati jridu jwieġbu t-tliet taqsimiet. Kull tweġiba għandha tkun twila bejn 500 u 600 kelma.

Taqsima (a) IL-POEŻIJA TAS-SEKLU XX (10% tal-marki kollha)
It-test magħżul għal din it-taqsima huwa:

- Friggieri, O. (editur), *Il-Poeżija Maltija*, Università ta' Malta: 1996.

Għal din it-taqsima l-kandidati għandhom jistudjaw minn p.74 'il quddiem. Jingħataw żewġ mistoqsijiet fuq din it-taqsima biex titwieġeb mistoqsija waħda biss.

It-temi magħżula għal din it-taqsima huma:

- Il-ġens Malti
- Ir-relazzjonijiet umani
- Il-pajsaġġ

Il-kandidati mistennija jistudjaw mill-inqas għoxrin poeżija dwar kull tema, u jirreferu għal poeti u poeżiji magħżula b'mod bilanċjat mis-seklu għoxrin kollu.

Taqsima (b) Monografiji Poetiċi (10% tal-marki kollha)
It-testi magħżulin għal din it-taqsima huwa:

Maria Grech Ganado (Malta Univesity Press/Services, 2010)

Pawlu Aquilina (Malta Univesity Press/Services, 2010)

L-istudenti għandhom jistudjaw ktieb wieħed. Jingħataw żewġ mistoqsijiet dwar kull ktieb biex titwieġeb waħda biss.

Taqsima (ċ) IL-KRITIKA LETTERARJA (POEŻIJA) (10% tal-marki kollha)
Jingħataw żewġ poeżiji biex tingħażel waħda minnhom u jsir stħarriġ kritiku fit-tul u bir-reqqa dwarha, skont ix-xejriet tematiċi u stilistiċi tagħha. Il-poeżija għandha tkun mistħarrġa fiha nfisha bħala xogħol sħiħ, daqskemm biċċa biċċa bħala ġabra ta' elementi li jsawruha f'ħaġa waħda.
Għandha tingħata importanza ewlenija lill-unità tal-poeżija, lill-metrika, lit-tqassim tal-istrofi, lix-xejriet tal-frażjoloġija, lill-partijiet tat-taħdit, lill-figuri tat-taħdit, lill-metafori u lill-għażla tal-kliem.

It-Tielet Karta: *In-Narrattiva u d-Drama* (3 sigħat) - 30% tal-marki kollha.
Din il-karta jkollha tliet taqsimiet u l-kandidati jridu jwieġbu t-tliet taqsimiet.
Mit-Taqsima (a) u mit-Taqsima (b) l-kandidati jridu jwieġbu fuq xogħol wieħed biss minn kull taqsima. Kull tweġiba għandha tkun twila bejn 500 u 600 kelma.

Taqsima (a) ID-DRAMA (10% tal-marki kollha)
Jingħataw żewġ mistoqsijiet fuq kull dramm u l-kandidati jridu jwieġbu mistoqsija waħda fuq dramm wieħed:

- Ebejer, F., *Menz*
- Sant A., *Qabel Tiftaħ l-Inkjesta*

Taqsima (b) IN-NARRATTIVA (10% tal-marki kollha)
Jingħataw żewġ mistoqsijiet fuq kull test u l-kandidati jridu jwieġbu mistoqsija waħda fuq test wieħed:

- Ellul Mercer, Ġ., *Leli ta' Ħaż-Żgħir*
- Spiteri, L., *Ħala taż-Żgħożija u Stejjer Oħra*

Taqsima (ċ) Il-KRITIKA LETTERARJA (SILTA TA' PROŻA) (10% tal-marki kollha)
Jingħataw żewġ siltiet ta' proża letterarja biex tingħażel silta waħda minnhom u jsir stħarriġ kritiku fit-tul u bir-reqqa dwarha. Il-kandidati għandhom iżommu f'moħħhom li f'dan it-taħriġ m'għandhiex tingħata t-taqsira tas-silta magħżula. Is-silta ta' proża għandha tkun mistħarrġa fiha nfisha skont il-binja tagħha—narrattiva, deskrittiva, riflessiva, jew il-bqija—daqskemm bħala l-ġabra tal-elementi li jsawruha f'ħaġa waħda. Għandha tingħata importanza ewlenija lill-partijiet tat-taħdit, lill-figuri tat-taħdit, lill-binja sintattika tas-sentenzi, lit-tonalità, lir-ritmu li fiha, lill-għażla tal-kliem u lil kulma jirrendiha letterarja.